

قانون تأمین زنان و کودکان بی سرپرست مصوب ۱۳۷۱/ ۸ / ۲۴

ماده ۱ - به پیروی از تعالیم عالییه اسلام در جهت حفظ شئون و حقوق اجتماعی زن و کودک بی سرپرست و زدودن آثار فقر از جامعه اسلامی و به منظور اجرای قسمتی از اصل بیست و یکم قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران، زنان و کودکان بی سرپرستی که تحت پوشش قوانین حمایتی دیگری نیستند از حمایت‌های مقرر در این قانون بهره‌مند خواهند شد.

ماده ۲ - مشمولان این قانون عبارتند از:

۱ - زنان بیوه - بیوه به زنانی اطلاق می‌شود که به عقد ازدواج (دائم یا منقطع) درآمد و سپس به یکی از دلایل طلاق، فوت شوهر، فسخ عقد، صدور حکم موت فرضی، بذل مدت و یا انقضای مدت در نکاح منقطع، شوهر خود را از دست داده باشند.

۲ - زنان پیر و سالخورده - زنان بی سرپرست و مسنی هستند که قادر به تأمین معاش خود نباشند.

۳ - سایر زنان و دختران بی سرپرست - به زنان و دخترانی اطلاق می‌شود که بنا به عللی از قبیل: مفقودالاثرا شدن یا از کارافتادگی سرپرست، به طور دائم یا موقت بدون سرپرست (نان‌آور) می‌مانند.

۴ - کودکان بی سرپرست - به کودکانی اطلاق می‌شود که بنا به هر علت و به طور دائم یا موقت، سرپرست خود را از دست داده باشند.

تبصره ۱ - پسران موضوع بند ۴ این ماده تا رسیدن به حداقل سن قانونی (مندرج در قانون کار) و دختران تا زمانی که ازدواج نمایند مشمول این قانون باقی خواهند ماند مگر این که تحت سرپرستی قرار گیرند یا به نحوی تمکن مالی بیابند.

تبصره ۲ - پسرنی که ادامه تحصیل دهند به شرط وجود اعتبار تا پایان تحصیل مشمول مفاد این قانون می‌باشند.

ماده ۳ - زنان و کودکان بی سرپرست که به هر نحو از مستمری‌های بازنشستگی، از کارافتادگی و بازمندگان بهره‌مند می‌شوند و یا از تمکن مالی برخوردار باشند از شمول مقررات این قانون خارج هستند.

ماده ۴ - حمایت‌های موضوع این قانون عبارتند از:

۱ - حمایت‌های مالی شامل تهیه وسایل و امکانات خودکفایی یا مقرری نقدی و غیر نقدی به صورت نوبتی یا مستمر.

۲ - حمایت‌های فرهنگی، اجتماعی شامل ارائه خدماتی نظیر خدمات آموزشی (تحصیلی)، تربیتی، کاریابی، آموزش حرفه و فن جهت ایجاد اشتغال، خدمات مشاوره‌ای و مددکاری جهت رفع مسائل و مشکلات زندگی مشمولان و به وجود آوردن زمینه ازدواج و تشکیل خانواده.

۳ - نگهداری روزانه یا شبانه‌روزی کودکان و زنان سالمند بی سرپرست در واحدهای بهزیستی یا واگذاری سرپرستی و نگهداری این گونه کودکان و زنان به افراد واجد شرایط.

تبصره - کلیه مشمولان واجد شرایط که از سلامتی جسمی و روانی برخوردارند به تشخیص مددکاران ذیربط، جهت شرکت در دوره‌های آموزش حرفه‌ای و کاریابی معرفی می‌شوند.

- ماده ۵ - میزان و مدت پرداخت مقرری ماهیانه طبق آیین‌نامه‌ای تعیین می‌گردد که بنا به پیشنهاد سازمان بهزیستی کشور به تصویب هیأت وزیران می‌رسد.
- تبصره - پرداخت مقرری نقدی و غیر نقدی تا احراز موارد مندرج در ماده (۶) این قانون ادامه خواهد یافت.
- ماده ۶ - در موارد زیر مقرری مشمولان قطع خواهد شد.
- ۱ - در صورت ازدواج، رجوع یا تحت تکفل قرار گرفتن.
- ۲ - یافتن تمکن مالی.
- ۳ - خودداری از شرکت در دوره‌های آموزشی (تحصیلی) و آموزش بدون عذر موجه.
- ۴ - امتناع از قبول شغل مناسب پیشنهادی.
- تبصره - در صورت محکومیت کیفری که منجر به بازداشت و زندان شود، مقرری مربوط در مدت محکومیت قطع خواهد شد.
- ماده ۷ - هر کس بر اساس اسناد و گواهی‌ها خلاف یا با توسل به عناوین تقلبی از مزایای مقرر در این قانون به نفع خود استفاده نماید به رد عین یا معادل کمکهای نقدی و غیر نقدی دریافتی و نیز تا دو برابر آن جریمه محکوم می‌شود و چنانچه موجبات استفاده اشخاص ثالث را من غیر حق فراهم نماید به جزای نقدی تا سه برابر مزبور محکوم خواهد شد.
- تبصره ۱ - کلیه خسارات و وجوه حاصله از جرائم نقدی مقرر در این قانون جزء درآمد اختصاصی سازمان بهزیستی و در یک ردیف درآمد و هزینه مستقل همه‌ساله در قانون بودجه منظور و طبق آیین‌نامه‌ای که به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید هزینه می‌گردد.
- تبصره ۲ - سازمان بهزیستی می‌تواند از هدایا و کمکهای اشخاص حقیقی و حقوقی در جهت اجرای این قانون استفاده نماید.
- ماده ۸ - چنانچه مشمولان این قانون، اشتغال، ازدواج یا رجوع خود را مکتوم داشته و مقرری دریافت دارند، برابر ماده ۷ این قانون مورد پیگرد قرار خواهد گرفت.
- ماده ۹ - سازمان بهزیستی کشور مجری این قانون خواهد بود و موظف است آیین‌نامه‌های اجرایی مربوط را ظرف سه ماه از تاریخ ابلاغ قانون با هماهنگی کلیه نهادها و دستگاه‌های ذیربط تهیه و جهت تصویب به هیأت وزیران تقدیم نماید.
- تبصره - اجرای این قانون مانع از انجام وظایف قانونی و موارد پیش‌بینی شده در اساسنامه کمیته امداد امام خمینی (ره) نمی‌باشد و کمیته مزبور در چارچوب وظایف قانونی خویش کماکان نسبت به ارائه خدمات مربوط ادامه خواهد داد.
- ماده ۱۰ - کلیه وزارتخانه‌ها، سازمانهای دولتی و وابسته به دولت، مؤسسات عمومی و سازمانهایی که شمول قانون بر آنها مستلزم ذکر نام می‌باشد موظفند همکاریهای لازم را در زمینه اجرای این قانون با سازمان بهزیستی کشور معمول دارند.

قانون فوق مشتمل بر ده ماده و هشت تبصره در جلسه روز یکشنبه بیست و چهارم آبان ماه یک هزار و سیصد و هفتاد و یک مجلس شورای اسلامی تصویب و در تاریخ ۲۷/۸/۱۳۷۱ به تأیید شورای نگهبان رسیده است.

رئیس مجلس شورای اسلامی - علی اکبر ناطق نوری

آئین نامه اجرایی قانون تامین زنان و کودکان بی سرپرست

ماده ۱ - محور اساس حمایتها و اقدامات اجرایی موضوع این آیین نامه عبارت است از ایجاد امنیت اجتماعی و اقتصادی و فراهم کردن زمینه ها و موجبات عادی سازی زندگی زنان و کودکان بی سرپرست موضوع ماده ۲ قانون تامین زنان و کودکان بی سرپرست که از این پس در این آیین نامه به اختصار قانون نامیده می شود .

ماده ۲ - کودکان بی سرپرست مشمول قانون با هماهنگی نیروی انتظامی مورد شناسایی قرار می گیرند و پس از تحقیقات اولیه و طی مراحل قانونی از طریق مراجع ذی صلاح قضایی به سازمان بهزیستی کشور معرفی می شوند .

تبصره - در موارد اضطراری به منظور حفظ سلامت کودکان ، واحدهای بهزیستی راساً کودکان کمتر از هفت سال را با رعایت ضوابط ، پذیرش موقت می کنند و متعاقب آن مدارک و گزارشهای لازم را به مراجع ذی صلاح قضایی ارسال و اعلام می کنند .

ماده ۳ - مشمولان موضوع ۳ و ۶ قانون همچنین مشمولانی که در نتیجه اقدامات حمایتی و خدمات و تسهیلات دریافتی به تشخیص مددکاران و تایید مدیران مسؤول ، توانایی لازم را برای گذراندن زندگی عادی و خود اتکایی کسب کرده باشند ، از شمول اقدامات حمایتی خارج می شوند و مجاز به استفاده از حمایتهای موضوع این آیین نامه نیستند .

ماده ۴ - اقدامات اجرایی به منظور ایجاد حمایتهای اجتماعی و اقتصادی از زنان و کودکان بی سرپرست عبارتند از :

الف - خدمات آموزشی و تربیتی در سطوح آمادگی و پیش دبستانی تا تحصیلات عالی .

ب - خدمات حرفه آموزی و آموزشهای فنی و حرفه ای

ج - خدمات کار یابی و اشتغال .

د - مددکاری ، مشاوره و راهنمایی

ه - نگهداری و مراقبت از افراد نیازمند به ویژه کودکان و سالمندان ، متناسب با نیازها و شرایط سنی ، جنسی و

اجتماعی هر فرد یا خانواده تحت پوشش به صورت مستقیم و غیر مستقیم تا حصول اطمینان از باز توانی و خود

اتکایی کامل توسط سازمان بهزیستی کشور و سازمانهای بهزیستی استانها .

تبصره ۱ - پسران بی سرپرست تا رسیدن به سن قانونی - موضوع ماده ۷۹ قانون کار - و دختران بی سرپرست تا زمانی که ازدواج نکرده باشند ، مشمول پذیرش در واحدهای نگهداری شبانه روزی می شوند .

تبصره ۲ - دختران بی سرپرستی که واجد شرایط پذیرش در واحدهای شبانه روزی نباشند ، بنا به تشخیص سازمان بهزیستی از حمایتهای موضوع این آیین نامه بهره مند می شوند .

تبصره ۳ - به منظور جلوگیری از جدایی فرهنگی و اجتماعی کودک از فرهنگ بومی خود و فراهم شدن زمینه بازگشت به خانواده و اجتماع ، حتی الامکان کودکان و در صورتی که در بدو پذیرش ، والدین یا بستگان کودک شناسایی شوند ، به منظور پیشگیری از ورود کودکان به واحدهای شبانه روزی و حفظ نهاد خانواده در صورت نیاز نسبت به ارایه حمایتهای مالی ، فرهنگی و اجتماعی طبق ضوابط و آیین نامه های مربوط اقدام می شود .

تبصره ۴ - شرایط خانواده های داوطلب واجد شرایط و نحوه نگهداری آنها براساس دستورالعمل اجرایی مورد عمل سازمان بهزیستی کشور تعیین می شود .

ماده ۵ - پرداختهای غیر مستمر ، ناظر بر فراهم ساختن و تهیه امکانات ابزار و وسایل حرفه آموزی ، کار و اشتغال ، تامین هزینه های کارآموزی و آموزشهای فنی و حرفه ای ، پرداخت سرمایه کار و تامین هزینه های تشکیل خانواده و ازدواج به تناسب شرایط و تواناییهای جسمی ، اجتماعی و اقتصادی مشمولان است که سالانه در حد اعتبارات مصوب در برنامه های مربوط توسط بهزیستی کشور و سازمانهای بهزیستی استانها به مشمولان نیازمند و واجد شرایط اختصاص می یابد .

تبصره - مستمری ماهانه خانواده هایی که از سرمایه کار و اشتغال و ابزار و وسایل کار استفاده می کنند . حداکثر پس از شش ماه از تاریخ استفاده ، قطع می شود .

ماده ۶ - میزان و مدت پرداختهای مستمر به ترتیب زیر تعیین می شود .

الف - مستمری ماهانه :

- افرادی که به تنهایی زندگی می کنند و خانواده های دو نفره ، حداکثر ۳۰٪ حداقل مستمری ماهانه مشمولان قانون استخدام کشوری در هر سال .

- خانواده های سه نفره حداکثر ۳۵٪ حداقل مستمری ماهانه مشمولان قانون استخدام کشوری در هر سال .

- خانواده های چهار نفره ، حداکثر ۴۰٪ حداقل مستمری مشمولان قانون استخدام کشوری در هر سال .

- خانواده های پنج نفره و بیشتر ، حداکثر ۵۰٪ حداقل مستمری ماهانه مشمولان قانون استخدام کشوری در هر سال .

تبصره - با توجه کلیه پرداختهای یاد شده به صورت نقدی و حتی المقدور توسط سیستم بانکی با توجه به اعتبارات دستگاه پرداخت کننده تا حداکثر میزان تعیین شده ، انجام می شود .

ب - هزینه تحصیلات

هزینه تحصیلات برای هر یک از دانش آموزان و دانشجویان خانواده های تحت حمایت حداکثر ۵۰۰۰ ریال در ماه تعیین می شود .

ج - حق سرانه بیمه خدمات درمانی :

حق سرانه بیمه خدمات درمانی برای هر یک از زنان و کودکان بی سرپرست معادل رقم مصوب هر ساله از محل اعتبارات موضوع ماده ۱۴ قانون بیمه همگانی خدمات درمانی کشور - مصوب ۱۳۷۳ - در اختیار کمیته امداد امام خمینی قرار می گیرد . کمیته یاد شده موظف است کلیه خانواده ها و افراد مشمول این آیین نامه را تحت پوشش بیمه خدمات درمانی در آورد .

د - هزینه نگهداری :

بخشی از هزینه نگهداری و مراقبت از کودکان بی سرپرست و زنان سالمند مشمول در مراکز نگهداری شبانه روزی غیر دولتی همچنین مراکزی که به شکل هیات امنایی اداره می شوند ، به صورت سرانه توسط سازمان بهزیستی تامین و پرداخت می شود . سازمان بهزیستی موظف است اولویت امر نگهداری افراد مشمول را در میان خانواده های داوطلب واجد صلاحیت فراهم کند و شرایط را با پرداخت هزینه سرانه نگهداری تعیین شده رعایت نماید و گسترش دهد .

تبصره ۱ - هزینه نگهداری و مراقبت از مشمولان نیازمند در مراکز نگهداری وابسته به سازمان بهزیستی ، کماکان از محل اعتبارات جاری این سازمان در برنامه های ذیربط تامین می شود و افرادی که در مراکز توانبخشی و حمایتی سازمان بهزیستی نگهداری می شوند ، مشمول پرداختهای فوق قرار نمی گیرد .
تبصره ۲ - اقدام به تامین مسکن مشمولان نیازمند در قالب سیاستها و اقدامات حمایتی دولت با استفاده از تسهیلات اعطایی بانکی صورت می گیرد .

ماده ۷ - مبانی و میزان پرداخت مستمریهای مشمولان این آیین نامه در سازمان بهزیستی و کمیته امداد امام خمینی (ره) هماهنگ و یکسان می باشد .

ماده ۸ - در شرایطی که انجام و ارایه خدمات آموزشی و نگهداری مشمولان این آیین نامه در مراکز غیر وابسته به سازمان بهزیستی اعم از بخش دولتی و غیر دولتی یا در خانواده صورت می گیرد ، هزینه های مربوط به صورت سرانه از محل اعتبارات مصوب سالانه سازمان بهزیستی استانها پرداخت می شود .

ماده ۹ - افراد و خانواده های تحت پوشش علاوه بر کسب موقعیتهای و شرایط موضوع ماده ۶ قانون ، در صورت نیل به خود اتکایی و کسب توانایی لازم برای زندگی متعارف (به تشخیص مددکاران و تایید ذیربط) مجاز به استفاده از حمایتهای اقتصادی و دریافت مستمری نخواهند بود .

ماده ۱۰ - سازمان بهزیستی کشور و سازمانهای بهزیستی استانها موظف به بررسی و تنظیم برنامه های اجرایی و

ارایه و طرح آن در قالب بودجه عملیاتی سالانه پیشنهادی به سازمان برنامه و بودجه برای ایجاد تعادل لازم حجم و میزان فعالیتها و اقدامات و منابع اعتباری قابل تخصیص سالانه هستند .

ماده ۱۱ - سازمان بهزیستی کشور و سازمانهای بهزیستی استانها موظفند ضمن اعمال نظارت مستمر و برنامه ریزی شده بر مراحل اجرایی ، گزارش اقدامات و فعالیتهای انجام یافته را هر شش ماه یک بار به سازمان برنامه و بودجه ارسال کنند .

ماده ۱۲ - در اجرای مواد ۷ و ۸ قانون ، سازمان بهزیستی مکلف است موارد تخلف را پس از بررسی و تشخیص تخلفات به مراجع ذی صلاح قضایی منعکس و متخلفان را با تشکیل پرونده برای اعمال مجازاتهای مالی مقرر در ماده ۷ قانون معرفی کند .

ماده ۱۳ - وزارت امور اقتصادی و دارایی به منظور حساب مبالغ واریزی جرایم موضوع مواد ۷ و ۸ قانون ، حساب جداگانه ای به عنوان سازمان بهزیستی کشور افتتاح می کند . مبالغ واریز شده به حساب یاد شده همچنین مشارکتهای مردمی و هدایای نقدی مردم به سازمان بهزیستی در اجرای قانون ، به عنوان بخشی از منابع تامین اعتبار اقدامات اجرایی قانون محسوب می شود .

ماده ۱۴ - سازمان بهزیستی کشور موظف است مددکاران (ترجیحاً مددکاران زن) خود برای نظارت و آگاهی از وضعیت کودکان و زنان سالمند سپرده شده به خانواده های داوطلب و مراکز ، اعزام کند .